

POSTANOWIENIE

Dnia 11 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Czubik

SSN Grzegorz Pastuszko

w sprawie ze skargi M. T.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w sprawie o sygn.
III AUa 1010/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 11 lipca 2024 r.,

- 1. stwierdza, że przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu w sprawie o sygn. III AUa 1010/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje M. T. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwóch tysięcy) złotych za okres od 8 lipca 2022 r. do 10 lipca 2024 r.;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu na rzecz M. T. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

Paweł Czubik Joanna Lemańska Grzegorz Pastuszko

UZASADNIENIE

Pismem z 11 kwietnia 2024 r. (data nadania) M. T. (dalej: „Skarżąca”), reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika, wniosła do Sądu Najwyższego – za pośrednictwem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu – skargę na przewlekłość w postępowaniu sądowym toczącym się przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu pod sygn. III AUa 1010/22. Wskazując, że w przedmiotowym postępowaniu doszło do nieuzasadnionej zwłoki, Skarżąca domagała się zasądzenia na swoją rzecz od Skarbu Państwa kwoty 5000 zł. Wniosła również o zwrot kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym w kwocie 480 zł, to jest w podwójnej minimalnej wysokości.

Z uzasadnienia skargi wynika, że w 2021 r. w Sądzie Okręgowym we Wrocławiu zostało wszczęte postępowanie, zainicjowane odwołaniem Skarżącej od decyzji organu rentowego z 10 listopada 2021 r. w sprawie wyłączenia z ubezpieczenia chorobowego. Skarżąca wyjaśniła również, że 2 czerwca 2022 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu wydał wyrok. Wyrok Sądu pierwszej instancji został zaskarżony w drodze apelacji i 8 lipca 2022 r. sprawa została przekazana Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do rozpoznania. Po prawie dwóch latach od wszczęcia przedmiotowego postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny we Wrocławiu nie wyznaczył jednak terminu posiedzenia do rozpoznania apelacji. Jedynymi czynnościami, które dokonano na etapie postępowania apelacyjnego, to wylosowanie składu orzekającego oraz wydanie zarządzenia z 29 lipca 2022 r. o doręczeniu odpisu apelacji stronie przeciwnej. W konsekwencji, zdaniem Skarżącej, biorąc pod uwagę całość postępowania apelacyjnego, doszło do przewlekłości. Skarżąca dodała przy tym, że wielokrotnie dowiadywała się telefonicznie o bieg przedmiotowej sprawy. Odnosząc się do żądania kwoty 5000 zł, Skarżąca wyjaśniła, że wysokość odszkodowania powinna mieć dla zainteresowanego wartość realną, a nie symboliczną. Żądanie zwrotu kosztów

zastępstwa procesowego w podwójnej minimalnej wysokości Skarżąca uzasadniła natomiast znaczącym stopniem inflacji od 2015 r.

Prezes Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu w odpowiedzi na skargę wniósł o jej oddalenie.

Pismem z 26 czerwca 2024 r. (data nadania) Skarżąca podtrzymała skargę na przewlekłość.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Ustawodawca w ustawie o skardze na przewlekłość nie określił wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Niemniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie należałoby uznać za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, oraz z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22).

Podnosi się przy tym, że ocena, czy w konkretnej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, nie powinna ograniczać się wyłącznie do upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącego, lecz powinna być wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami, przewidującymi zachowanie określonych

procedur (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 maja 2005 r., II S 26/05).

Oceniając, czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania, należy zatem brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 ust. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, a także uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania, od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka, wskazując, że przy ocenie, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, powinna następować w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie *Wojnowicz przeciwko Polsce*; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie *Dewicka przeciwko Polsce*; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie *Sobczyk przeciwko Polsce*; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie *Jedamski przeciwko Polsce*; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie *W.M. przeciwko Polsce*; zob. też M.A. Nowicki, *Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału).

Powyższe oznacza, że standard ochrony prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter zindywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21; z 14 września 2022 r., I NSP 251/22; z 15 listopada 2022 r., I NSP 322/22). Co do zasady więc przewlekłość jest pojęciem względnym i zawsze musi być

odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania. Należy także nadmienić, że jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 lipca 2017 r., III SPP 33/17; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

Poddając analizie przebieg postępowania apelacyjnego o sygn. III AUa 1010/22, należy stwierdzić, że podniesiony w skardze zarzut przewlekłości tego postępowania sądowego jest uzasadniony.

Z badania akt przedmiotowej sprawy wynika, że postępowanie apelacyjne o sygn. III AUa 1010/22 zostało zainicjowane apelacją od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 8 czerwca 2022 r. Przy czym od momentu wpływu akt tej sprawy wraz z apelacją do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu (co nastąpiło 8 lipca 2022 r.) do dnia wniesienia rozpoznawanej skargi na przewlekłość postępowania (co miało miejsce kwietniu 2024 r.), tj. przez okres ponad półtora roku, nie został wyznaczony termin posiedzenia. Jedyne czynności podjęte w tym okresie przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu polegały wyłącznie na przeprowadzeniu losowania składu orzekającego oraz wydaniu zarządzenia o doręczeniu odpisu apelacji.

Powyższa sekwencja zdarzeń – przy jednoczesnym uwzględnieniu objętości akt sprawy sądu pierwszej instancji, które w momencie przekazania do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu liczyły 1 tom – przemawia za uznaniem, że sporne postępowanie apelacyjne o sygn. III AUa 1010/22 toczy się dłużej, niż to jest konieczne dla prawidłowego wyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych i prawnych, istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, a tym samym że w postępowaniu objętym skargą nie dochowano wynikających z wyżej powołanego orzecznictwa standardów rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

Sąd Najwyższy nie dopatrywał się przy tym w omawianym przypadku przesłanek, które mogłyby usprawiedliwić liczącą ponad półtora roku zwłokę w rozpoznaniu sprawy o sygn. III AUa 1010/22.

Należy wyraźnie stwierdzić, że przewlekłość postępowania jest kategorią obiektywną, a obowiązkiem państwa jest zagwarantowanie, by sprawy osób podległych jego jurysdykcji toczyły się bez zbędnej zwłoki (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Obowiązkiem Państwa jest zatem zapewnienie takiego sposobu funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, aby rozstrzygnięcie sprawy nie trwało dłużej niż to jest konieczne (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

W postanowieniu z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, Sąd Najwyższy trafnie podkreślił, że dla strony czy też uczestnika postępowania nie ma znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993, Nr 61, poz. 284), aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, *Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r., nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11*, LEX/el. 2016, s. 7).

Konkludując, Sąd Najwyższy uznał, że w realiach analizowanej sprawy, stosownie do art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, istniały podstawy do stwierdzenia przewlekłości postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu pod sygn. III AUa 1010/22.

Uwzględniając skargę, zgodnie z art. 12 ust. 4 i ust. 5 pkt 1 ustawy o skardze na przewlekłość, Sąd Najwyższy przyznał zarazem na rzecz Skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu sumę pieniężną w kwocie 2000 zł.

Przyjmuje się, że „odpowiednia suma pieniężna” w rozumieniu art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość stanowi sankcję dla Państwa za wadliwe

zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Przy czym wysokość tej sumy pieniężnej musi być proporcjonalna do wielkości zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21) i mieścić się w granicach od 2000 do 20 000 zł. Jednocześnie kwota zasądzana na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość musi obejmować kwotę nie mniejszą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania.

Określając wymiar przyznanej Skarżącej sumy pieniężnej, Sąd Najwyższy miał na uwadze, że w badanej sprawie postępowanie sądowe, zainicjowane odwołaniem Skarżącej (wniesionym w 2021 r.) od decyzji organu rentowego, trwa już łącznie niemal 3 lata. Przewlekłość postępowania wystąpiła przy tym na jednym z jego etapów, tj. w postępowaniu apelacyjnym, i trwa ponad półtora roku (licząc od momentu wszczęcia postępowania apelacyjnego do momentu rozpoznania w niniejszej sprawie skargi na przewlekłość). Jednocześnie nie ulega wątpliwości, że w rozpoznawanym przypadku nie jest ona spowodowana ani materią sprawy, ani jej zawartością, ani obstrukcyjnym zachowaniem Skarżącej. Z drugiej strony należy jednak podkreślić, że Skarżąca osiągnęła niniejszą skargą zasadniczy cel – to jest stwierdzenie przewlekłości spornego postępowania apelacyjnego.

Z powyższych względów, Sąd Najwyższy uznał, że przyznana Skarżącej na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość kwota 2000 zł w związku ze stwierdzeniem przewlekłości w sprawie jest adekwatna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz niedogodności dla Skarżącej. Tym samym dalej idące żądanie skargi w tym zakresie, tj. ponad kwotę 2000 zł, należało oddalić jako pozbawione usprawiedliwionych podstaw (zob. art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość).

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w związku z art. 394¹ § 3 w związku z art. 398²¹ w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 i § 15 ust. 3 *a contrario* rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1964), zasądzając od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu na rzecz Skarżącej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Przy czym z racji nieskomplikowanego charakteru niniejszej sprawy Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do zasądzenia kosztów zastępstwa w wysokości przewyższającej stawkę minimalną.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

Paweł Czubik Joanna Lemańska Grzegorz Pastuszko

[SOP]

[ał]